MR. J. VAN DER SCHEER
EN
W. SPEERSTRA

RECHT
VOOR DE H.B.S. A

TWEEDE DRUK

J. B. WOLTERS - GRONINGEN, BATAVIA

§ 10-11-12-13

W. SPEERSTRA

HOOFDZAKEN

UIT DE ORGANISATIE EN TECHNIEK VAN DE HANDEL

Prijs, 4e druk . . . . ingenaaid f 5,50, gebonden f 5,90

VRAGEN over organisatie en techniek van de handel, 2e druk - 1,25

Deze druk sluit aan bij de vierde druk van „Hoofdzaken uit de organisatie en techniek van de Handel" van denzelfden schrijver.

Een helder geschreven en aan inhoud rijk boek. Vooral voor de a.s. practijkexamen-candidaten bevelen wij deze uitgaven ten zeerste aan. *Tijdschr. Nat. Bureau.*

Wij vinden het een mooi boek. Het is practisch en degelijk, dat inderdaad de hoofdzaken helder belicht. Candidaten L. O. en ook voor M. O. Boekhouden, alsmede studerenden voor practijkexamens zullen goed doen, dit werk te bestuderen.
J. E. Mulder in *Weekblad R.K. M.O.*

De lectuur van dit boek is zeer aan te bevelen voor ieder, die zijn practische kennis omtrent de vormen, waarin zich het handelsleven voltrekt en omtrent de betekenis van de in de handel gebruikelijke voorwaarden, functiën, termen, methoden, instellingen, overeenkomsten, enz. wil verruimen. *Nederl. Werkgever.*

Een boekje (Vragen over Organisatie en Techniek van de handel) waarop wij reeds lang hebben gewacht. De bestudering van „Hoofdzaken uit de organisatie en techniek van de handel" wordt er ten zeerste door vergemakkelijkt. *Practijk-Examen.*

Mr. J. v. d. SCHEER en W. SPEERSTRA

RECHT VOOR DE H.B.S. A

BEKNOPT LEERBOEK VOOR HET RECHT VAN HET MAATSCHAPPELIJK VERKEER

Prijs, 2e druk . . . . ingenaaid f 2,90, gebonden f 3,25

De behandelde stof omvat de onderwerpen, die in het K. B. van 27 Mei 1937 met name zijn aangegeven. Bovendien zijn nog enkele andere onderwerpen opgenomen, zowel om hun belangrijkheid als om een overzicht over en daarmee enig inzicht in de gehele stof mogelijk te maken.

Een beknopt, duidelijk overzicht van ons recht is zeker van grote betekenis. Voortdurend komt iedereen in aanraking met rechtsbepalingen; en het is, in deze ingewikkelde maatschappij, vol met conflicten, eis van algemene ontwikkeling voor ieder, die met de praktijk in aanraking komt, ook enig begrip te hebben van de rechtsorde. Dit boek is grotendeels gewijd aan behandeling van het privaatrecht. Daarop volgen nog twee korte hoofdstukken over sociale wetgeving en belastingwetgeving. Een alfabetisch register besluit het boek. Wij menen de lezing hiervan te kunnen aanbevelen, ook aan andere belangsteilenden dan die op de H.B.S. A. *Maatschappij Belangen.*

RECHT
VOOR DE H. B. S. A

RECHT VOOR DE H.B.S. A

BEKNOPT LEERBOEK VOOR HET RECHT VAN HET MAATSCHAPPELIJK VERKEER

DOOR

MR. J. VAN DER SCHEER

EN

W. SPEERSTRA

LERAREN AAN DE 1e OPENBARE HANDELS-SCHOOL TE AMSTERDAM

TWEEDE DRUK

~~Ing. f 2,90~~
Geb. - 3,25

BIJ J. B. WOLTERS' UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ N.V.
GRONINGEN — BATAVIA — 1940

INHOUD.

EERSTE GEDEELTE. PRIVAATRECHT.

Blz.

TWEEDE GEDEELTE. SOCIALE WETGEVING.

DERDE GEDEELTE. BELASTINGWETGEVING.

Ten gevolge van deze drie bepalingen wijkt de tekst van de chèque af van die van de wissel.

4e. de chèque kan slechts getrokken worden op *bankiers* en daarmee gelijkgestelde personen, d. z. personen, die in hun werkzaamheid regelmatig gelden ter onmiddellijke beschikking van anderen houden, zoals kassiers. Gewoonlijk heeft de trekker een overeenkomst met een bankier gesloten, waarbij deze zich verbonden heeft op hem getrokken chèques te betalen, zolang hij fonds van den trekker onder zich heeft; advies is onnodig.

5e. de chèque *kan niet worden geaccepteerd*; acceptatie zou geen zin hebben, omdat de chèque bij aanbieding dadelijk betaald moet worden. De houder heeft in verband hiermee nooit recht om betaling van den betrokkene te eisen; wanneer betaling geweigerd wordt, kan hij alleen regresrecht op zijn voormannen uitoefenen.

6e. de *termijnen*, binnen welke de chèque ter betaling moet worden aangeboden, zijn *korter* dan die van de zichtwissel: zo spoedig mogelijk moet zekerheid bestaan, dat betaling plaats zal vinden;

7e. *herroeping* van de betalingsopdracht heeft slechts rechtsgevolg, nadat de termijn voor de aanbieding is verstreken; zonder herroeping màg de bankier ook nog na die termijn betalen.

288. De wet bevat bepalingen betreffende gekruiste chèques en verrekeningschèques.

Een *gekruiste* chèque mag door den betrokkene slechts worden betaald aan een bankier of aan een cliënt van den betrokkene. De veiligheid wordt hierdoor verhoogd.

Een *verrekeningschèque* mag niet in geld worden voldaan; hij geeft aanleiding tot een boeking, welke als betaling geldt.

Uit een clausule, zoals „in rekening te brengen", moet blijken, dat de chèque een verrekeningschèque is. Aanbieding aan een verrekeningskamer geldt als aanbieding ter betaling. Als verrekenings-(clearing)kamers zijn erkend de verrekeningskamers van de Nederlandsche Bank te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage. De leider van de clearing constateert de aanbieding ter betaling en eventueel de weigering van betaling.

289. De bepalingen van het Wetboek van Koophandel gelden niet voor de postchèque. De postchèque wordt geregeld in het Girobesluit, een algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de Postwet.

HOOFDSTUK XI.

VERZEKERING.

§ 1. Inleiding.

290. De persoon en het vermogen van een ieder worden steeds bedreigd door gevaren. Een ongeval of een ziekte kunnen invaliditeit of de dood tengevolge hebben. Er kunnen zich bepaalde gebeurtenissen voordoen, zoals brand, inbraak, schipbreuk, waardoor het vermogen wordt aangetast. In vrijwel al deze gevallen lijdt de betrokkene of lijden zijn nabestaanden geldelijk nadeel; zij lopen *risico*, d. w. z. hebben kans op schade.

Ieder streeft er naar zijn vermogen intact te houden en schade te voorkomen, maar zelfs bij de uiterste voorzichtigheid kunnen zich gebeurtenissen als bovengenoemde, óók wel „gevaren" genoemd, voordoen. Dikwijls zal de betrokkene de daaruit ontstane schade niet kunnen of niet willen dragen. Vandaar het streven naar zekerheid, dat de eventuele schade, door die gevaren veroorzaakt, zal worden vergoed. In dit verlangen vindt de *verzekering* zijn oorsprong.

Zeker is, dat bepaalde gevaren zich zullen voordoen, *onzeker* is, of een bepaald persoon er door getroffen zal worden. Nu kunnen zij, die eenzelfde risico lopen, besluiten om de schade, die sommigen van hen zullen lijden, gezamenlijk te dragen.

Ieder van hen stort een bijdrage; degenen, die de schade lijden, ontvangen een uitkering uit het aldus gevormde fonds. Op deze wijze wordt het risico van den enkeling tegen een vergoeding, *premie* genoemd, overgedragen aan een vereniging. De enkeling is nu *verzekerde*, de vereniging, die het risico draagt, *verzekeraar*.

De bovenbedoelde vereniging is een **wederkerige (onderlinge) verzekerings- of waarborgmaatschappij** (262); het karakteristieke van deze vorm van verzekering is, dat een vereniging van verzekerden de verzekeraar is.

Naast de onderlinge verzekering, die de oudste vorm is, heeft zich de **particuliere verzekering** ontwikkeld. De verzekering wordt hierbij beoefend als een *bedrijf*, gewoonlijk door een naamloze vennootschap. De verzekerden betalen een premie, waartegenover de verzekeringsmaatschappij, als verzekeraar, het risico draagt. Uit de ontvangen premiën worden o.m. de schade-uitkeringen

bestreden. Ook bij de particuliere verzekering dragen tenslotte de gezamenlijke verzekerden de schade. In zekere zin draagt dus ook de particuliere verzekering een onderling karakter, al komt het niet zo sprekend uit en al zijn de verzekerden zich er minder van bewust.

Het aantal risico's, waartegen men zich verzekeren kan, is practisch onbeperkt; het neemt nog steeds toe. Zeeverzekering is de oudste vorm, tot de nieuwere behoort o.a. de verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid.

291. Verzekering is een *wederkerige overeenkomst* (128); van de meeste van deze overeenkomsten wijkt hij echter in een bepaald opzicht af: terwijl bij de meeste wederkerige overeenkomsten de praestaties van beide partijen als gelijkwaardig bedoeld zijn, beslist bij verzekering een *onzekere gebeurtenis* over de omvang van één of van beide praestaties; partijen gaan opzettelijk de kans lopen, dat de ene praestatie gering, de andere zeer groot zal zijn: verzekering is een **kans-overeenkomst.**

Andere kans-overeenkomsten zijn de overeenkomst van *lijfrente* en die van *spel en weddenschap.*

Het verschil tussen verzekering enerzijds en spel en weddenschap anderzijds bestaat hierin, dat *verzekering* een *schadevergoedingscontract* is; de verzekerde heeft een **belang**, d. w. z. een *vermogensdeel, dat verloren kan gaan.* Bij *spel en weddenschap* bestaat dat belang niet bij voorbaat; men schept het zelf door middel van de overeenkomst: men roept bewust een schadekans in het leven.

Zo zou er om gewed kunnen worden, of de kroning van een vorst op een bepaalde dag zal plaats vinden, zonder dat partijen enig nadeel te verwachten hebben van het niet plaats vinden van de kroning. Ook tegen het niet-doorgaan van de kroning is verzekering mogelijk, n.l. als dientengevolge inderdaad schade zou ontstaan; het zou b.v. kunnen geschieden door een fabrikant, die herinneringsborden heeft vervaardigd. In het laatstgenoemde geval is er een belang, in het eerstgenoemde niet. In het eerstgenoemde geval zou verzekering in wezen weddenschap zijn.

De Nederlandse wetgever is op morele gronden spel en weddenschap niet gunstig gezind; hij kent den winnaar geen vorderingsrecht toe; wel erkent hij een *natuurlijke verbintenis* (139). Verzekering en lijfrente staat hij toe; in sommige gevallen zou echter verzekering kunnen ontaarden in spel en weddenschap.

Daarom bevat de wet bepalingen om dit te verhoeden. Zo eist

de wet, dat er een *belang* moet zijn; een verzekering op een willekeurig huis is b.v. nietig; hij zou zelfs er toe kunnen leiden, dat de verzekerde de ramp ging veroorzaken! Een gelijk doel hebben de voorschriften tegen dubbele verzekering (299) en tegen oververzekering (299) en die betreffende de getaxeerde polis (298). Al deze bepalingen hebben als doel om *uitkering zonder schade* onmogelijk te maken. Bij de bespreking van de *schadeverzekering* zal dit blijken.

Toch erkent de wet de *levensverzekering* en worden ook andere verzekeringen, zoals de verzekering tegen ongevallen erkend, hoewel de verzekerde of een derde hierbij recht kan verkrijgen op een willekeurig vastgesteld bedrag, *onafhankelijk* van *de geleden schade.* Dergelijke verzekeringen noemt men *sommenverzekeringen.* Zij verschillen van spel en weddenschap hierin, dat er gewoonlijk wel schade is en dat daarom de wenselijkheid bestaat over een bepaald bedrag te kunnen beschikken.

In dit hoofdstuk wordt voornamelijk de schadeverzekering behandeld en wel de *privaatrechtelijke* verzekering.

De *publiekrechtelijke,* gewoonlijk *gedwongen* verzekering, komt bij de sociale wetgeving aan de orde.

§ 2. Schadeverzekering.

Algemene beginselen.

292. De algemene beginselen van schadeverzekering worden in het eerste boek van het W. v. K. aangetroffen; daarin vindt men ook regels over enige bijzondere verzekeringen, zoals *brandverzekering* (304). In het tweede boek wordt de *zeeverzekering* (305) geregeld.

Assurantie *of* **verzekering** *is een overeenkomst, waarbij de ene partij, de verzekeraar, zich verbindt om, tegen genot van een premie, de andere partij, den verzekerde, schadeloos te stellen wegens een verlies, schade* of *gemis van verwacht voordeel, dat de verzekerde door een onzeker voorval zou kunnen lijden.*

In beginsel geldt de definitie ook voor de sommenverzekering, maar hij betreft vooral de schadeverzekering. Enige punten uit de definitie worden hieronder nader toegelicht.

293. *Onzeker voorval.*

Een onzeker voorval is een voorval, dat niet verwacht kan worden uit de gewone loop van de gebeurtenissen. De wetgever neemt ge-

zal eventueel moeten bewijzen, dat de wetenschap niet aanwezig was (417).

Die gevallen zijn:

1e. als overeenkomsten gesloten zijn, waarbij de waarde van de verbintenis aan de zijde van den schuldenaar aanmerkelijk die van de verbintenis aan de andere zijde overtreft, b.v. de schuldenaar heeft een goed verkocht ver onder de waarde;

2e. als een niet-opeisbare schuld is voldaan of daarvoor zekerheid is verstrekt;

3e. als de handeling verricht is met of ten behoeve van de echtgeno(o)t(e) of bloed- of aanverwanten tot in de derde graad.

Wanneer de schuldenaar *schenkingen* heeft gedaan, kan de curator volstaan met aan te tonen, dat de schuldenaar, bij het verrichten van de handeling, zich de benadeling bewust was.

In een paar gevallen kan zelfs de nietigheid worden ingeroepen van het voldoen aan een opeisbare schuld, dus een *verplichte* handeling, b.v. als overleg heeft plaatsgevonden om den betrokken schuldeiser te bevoordelen boven anderen.

III. *Afwikkeling van het faillissement.*

376. Bij de afwikkeling van een faillissement kunnen twee perioden worden onderscheiden, de conservatoire periode en de executoire periode.

Gedurende de *conservatoire* periode rust op het vermogen van den schuldenaar conservatoir beslag (406): aldus worden de rechten der schuldeisers bewaard.

In deze periode wordt de toestand van de boedel onderzocht; er bestaat gelegenheid om tot een akkoord te komen.

Wanneer het vaststaat, dat geen akkoord tot stand zal komen, treedt de *executoire* periode of de *insolventie* in: de activa worden verkocht en de opbrengst wordt verdeeld onder de schuldeisers.

A. *Conservatoire periode.*

377. *Taak van den curator.*

Dadelijk na de faillietverklaring zorgt de curator voor publicatie (371).

Vervolgens maakt hij een *inventaris* op, d. i. een lijst van de goederen, die worden aangetroffen, met vermelding van hun ge-

schatte waarde. Gewoonlijk bedient de curator zich hierbij van de hulp van een taxateur.

De beschrijving heeft o.m. als doel er voor te zorgen, dat geen goed buiten de failliete boedel blijft.

Gelden, effecten en andere kostbaarheden moet de curator onder zijn berusting nemen. De curator maakt een *staat van baten en schulden* op aan de hand van gegevens, hem door den gefailleerde en/of door anderen verstrekt. De schuldeisers melden zich veelal spoedig bij den curator aan.

De curator brengt aan den rechter-commissaris verslag uit van zijn bevindingen. Wanneer hem blijkt, dat de baten zeer gering zijn, kan de rechtbank de **opheffing** van het faillissement bevelen *wegens gebrek aan actief*. De opheffing wordt op de gebruikelijke wijze gepubliceerd (371). Door de opheffing herleeft de rechtstoestand van vóór het faillissement.

Binnen een bepaalde termijn na de faillietverklaring bepaalt de rechter-commissaris, tot welke dag vorderingen bij den curator kunnen worden ingediend en wanneer de *verificatievergadering* (378) gehouden zal worden.

De curator publiceert deze beschikking en bericht tevens de hem bekende schuldeisers en het handelsregister. De door de schuldeisers ingediende vorderingen worden door den curator, na onderzoek, op twee lijsten gebracht, een lijst van door hem *voorlopig erkende* en een lijst van door hem *betwiste* vorderingen.

378. *Verificatievergadering.*

Er moet worden nagegaan, of de ingediende vorderingen juist zijn: zij moeten worden geverifieerd, „waar gemaakt"; daartoe dient de **verificatievergadering.**

De verificatievergadering wordt gepresideerd door den rechter-commissaris, de griffier van de rechtbank is secretaris; de curator en de gefailleerde *moeten,* de schuldeisers *kunnen* aanwezig zijn.

De lijsten van de door den curator voorlopig erkende en betwiste vorderingen worden op de vergadering voorgelezen.

Wanneer noch de curator, noch een der schuldeisers bezwaar maakt tegen een vordering (de curator kan een vordering alsnog betwisten of op zijn betwisting terugkomen), wordt deze vordering in het faillissement *definitief erkend.*